

N:o 5.

Af Herrar **Joh. Rutberg** och **A. Bäckström**: Om inrättande af ett Riksbankens lånekontor i staden Luleå.

Nu gällande reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning af den 16 Maj 1871 bestämmer i dess 47 §, att den del af Bankens lånerörelse, som diskont- och lånekontoren hafva att besörja, bedrifves genom lånekontoret i Göteborg för provinserna Westergötland, Dalsland, Bohuslän och Halland; genom lånekontoret i Malmö för provinserna Skåne och Blekinge; genom lånekontoret i Wisby för Gotlands län; samt genom diskont-kontoret i Stockholm för rikets öfriga delar. Genom 49 § 2 momentet af samma reglemente är stadgadt, att fördelningen mellan diskont- och lånekontoren af den fond af 10 millioner riksdaler, som af Riksdagen är anvisad såsom förlag för utlåning med omsättningsrätt, ankommer på Fullmäktige i Banken, men att likväl såsom grund för fördelningen, bör iakttagas, att:

åt diskontkontoret i Stockholm tillhandahålles	5,900,000: —
» lånekontoret i Göteborg	2,600,000: —
» lånekontoret i Malmö	1,330,000: —
» lånekontoret i Wisby	170,000: —

De ofvannämnda provinserna hafva genom inrättandet af lånekontoren i Göteborg, Malmö och Wisby fått sina penningeförhållanden ordnade på ett sätt som torde öfverensstämma ej allenast med samma provinserns fördel, utan äfven bereda staten förmån genom utvidgning af bankens verksamhet och ökande af dess sedelcirkulation.

Lika lyckligt är förhållandet ej inom den öfriga och betydliga del af riket, som har att vid lån anlita diskont-kontoret i Stockholm. Områ-

det för diskont-kontorets verksamhet är mycket vidsträckt, vägfästheten stora och postgången långsam, emedan jernvägar ej finnas utförda annat än i några få provinser. Kännbarast göra sig dessa olägenheter gällande i Norrland och framför allt i Norrlands aflägsnaste och vidsträcktaste län, Norrbottens.

Bifogade promemoria, meddelad af vederbörande postinspektör öfver väglängden emellan Stockholm och postanstalterna i Norrbottens län samt tiden, som erfordras för svars erhållande med först afgående post, ådagalägger, att afståndet från Stockholm är 93,8 mil till närmaste postanstalt, Piteå, och 148,6 mil till den aflägsnaste, Karesuando, samt att sammanlagda väglängden är 2,306 mil. Då postanstalternas antal är 20, utgör medelväglängden således 115,3 mil. För bref från Stockholm och svar derå erfordras enligt samma promemoria minst 15 och högst 31 dagar, i medeltal $21\frac{13}{20}$ dagar, under förutsättning att posten kunde följa de tidtabeller, som utgöra grunden för nämnda promemoria, ett förhållande som dock sällan inträffar, då vägfästheten äro så stora och postgången förhindras under vintern genom snöfall samt höst- och vårtid genom menföre, i följd hvaraf endast under sommaren postförbindelsen kan antagas vara så skyndsam som promemorian omförmäler. Då posten likväl ej expedieras mera än 2 à 3 gånger i veckan vid postanstalterna å kustlandsvägen, men en gång i veckan eller hvarje fjortonde dag vid åtskilliga stationer, hvartill kommer att postgången beror af förenämnda hinder, så är följderna att, vid lån från diskont-kontoret i Stockholm och återbetalning deraf, penningarne under en tid af omkring en månad för låntagaren äro räntelösa och ej kunna användas mer än 5 månader, under hvilken tid räntan följaktligen utgör 6 procent vid reserveradt lån å 6 månader, till dess första omsättning sker, men sedermera, genom omkring 15 dagars postgång eller förutbetalning, $5\frac{1}{2}$ procent, således i den mest obemedlade provinsen högre än inom de förmögnaste, hvilka sednare, genom jemförelsevis korta väglängder och tidsenliga kommunikationsanstalter, ej vidkännas någon nämnvärd ränteförlust.

Följderna af dessa förhållanden hafva ock visat sig deruti att Norrbottens läns innevånare ej kunnat anlita diskontkontoret i något jemförligt förhållande till behofvet inom länet af förlag för jordbruk och andra näringar, samt att räntan i allmänhet hållit sig så hög, att länets naturliga utveckling deraf förhindrats. Då penningar rönt stark efterfrågan, såsom vid tillfällen af missväxt, har räntan stigit till i sydligare orter oerhörda belopp, eller 8, 9 till och med 10 procent, äfven på fullkomligt goda säkerheter, och penningar hafva likväl ej stått att erhålla till de nödvändigaste utgifter, såsom kronoutskylder och dylikt, annat än genom

nödtvungen och ruinerande försäljning af de behöfligaste bohagsting. Det kan antagas, att vid svår missväxt den illa ordnade penningrörelsen förorsakat allmänheten lika svår skada som sjelfva missväxten. Statens storartade undsättning har verkat mycket godt, hvilket med tacksamhet erkännes, men har ej kunnat förekomma olägenheterna af det hittills varande tillståndet.

Det stora behovet af en bank- och låneanstalt för omsättnings- och affärsrörelse äfven i dessa högt belägna nordliga bygder har ock tillförene blifvit erkändt af Riksdagen genom beslutet att äfven der *filialbanker* skulle på samma sätt befordras som på andra ställen i riket, och i följd deraf uppstodo filialbankerna i Luleå och Piteå. Som emellertid den förras oktroj upphörde den 19 November 1871 och den sednares kommer att upphöra den 1 September innevarande år, är det med stort bekymmer man i Norrbottens län emotser den kommande tiden, då hvarje penningeomsättningsanstalt inom länet kommer att saknas med undantag af Westerbottens enskilda banks filialkontor i Luleå och i Haparanda. Nämda enskilda bank skulle således framdeles ensam och utan konkurrens kunna bestämma utlåningsvilkoren på ett sätt, som — för bankdelegarne redan mycket vinstgifvande — skulle göra bankaffären högst förmånlig, synnerligen om felslagna skördar ökade behovet af lån. Samma banks tillgångar äro för öfrigt otillräckliga i förhållande till det penningbehov, som vid svårare missväxt uppstår.

Erfarenheten har också ådagalagt, att penningebehovet vid missväxtår verkat till svår misshushållning med skogarne, ej allenast med de mogna och till afverkning lämpliga, utan äfven med de omogna och för framtiden ytterst behöfliga. Den öfverflödiga afverkningen har föranledt till låga priser. Skogssköfvingen på både lofligt och olofligt sätt har inbringat oansenliga belopp och hade kunnat undvikas, derest penningar vid nämnda tillfällen på billiga vilkor kunnat upplånas och under gynnammare förhållanden återbetalas.

Dessa svåra olägenheter kunna för framtiden undvikas genom ett bättre ordnande af penningrörelsen i Norrbottens län, hvilket lämpligast kan ske genom inrättandet af ett Riksbankens lånekontor i Luleå.

En ökad penningetillgång i Norrbottens län, under de vilkor som medgifvas låntagare ej aflägsa boende från diskont- och lånekontoren, skulle verksamt bidra till utveckling af länets jordbruk. Ett odlingsföretag kan utföras och den nedlagda kostnaden återgäldas under en lånetid af 2½ år och mot 5 procent ränta, men penningar som, enligt enskilda bankers vanliga vilkor, jemte 7 eller 8 procent — eller högre — ränta skola återbetalas inom 1¼ år, äro för jordbruksföretag ej användbara

utan jordbrukarens skada. De bidrag, som Riksdagen för frostländiga och sankta traktens afdikning auvisat, hafva verkat nyttigt, men hafva vanligen afsett större företag, hvilka det ej på många ställen kan komma i fråga att utföra. Genom ett flertal af mindre odlingsföretag, hvilka den enskilde jordbrukaren mäktade åstadkomma, och hvilkas framgång skulle verka till efterföljd, skulle sannolikt jordbrukets förkofran mäktigt befrämjas, utan något anslag af allmänna medel. Ett sådant antagande synes ega desto större sannolikhet, som den åsigten alltmera inom länet blir allmän, att jordbruket bör grundas på boskapsskötsel, hvilken ej förhindras af de nattfroster som äro förstörande för sädesskörden. Att i Norrbottens län finnas rika tillfällen till ängsodling är oförnekligt, likasom ock att, under nu varande förhållanden, bristande penningeförlag motverkar, att dessa — likasom andra näringskällor — kunna blifva fruktbringande på ett sätt, som är förenligt med länets inbyggares enskilda intressen eller det allmännas fördel genom högre skatte-inkomst.

För beviljandet af ett lånekontor åberopas äfven de skäl, som föranledt Representationens beslut om förut varande dylika inrättningar, af hvilka behofvet antagligen ej kunnat vara större än af ett lånekontor i Norrbottens län, beläget på stort afstånd från det diskont-kontor, i hvilket länet anses hafva en delaktighet, som genom aflägsenheten är af ringa nytta. För statsverket eller Banken skulle en sådan inrättning ej medföra förlust, utan sannolikt vinst, dels derigenom att låneförlaget fullständigare komme till användning och blefve räntebärande, dels ock derigenom att Bankens sedlar, som i Norrbottens län äro ytterst sällsynta och ersatta med privatbankssedlar, skulle vinna en ökad spridning.

Med anledning af hvad ofvan i ödmjukhet blifvit anfördt, få vi vördsam samt föreslå, att Riksdagen måtte besluta:

att, för inrättande af ett Riksbankens lånekontor i Luleå, under de vilkor 47 § af bankoreglementet bestämmer rörande Bankofullmäktiges sätt att verkställa fördelning af låneförlag, af den för diskontkontoret i Stockholm afsedda fond med omsättningsrätt från och med år 1873 må anvisas ett belopp af 500,000 riksdaler; och

att till omkostnader för ifrågasatta lånekontoret må, från och med år 1873, beviljas enahanda belopp, som är medgifvet för lånekontoret i Wisby, att under lika vilkor utgå.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 20 Januari 1872.

Joh. Rutberg.

A. Bäckström.

P. M. till Riksdagsmannen, Herr Kaptenen och Riddaren J. Rutberg öfver väglängden emellan nedanuppräknade postanstalter inom Norrbottens län och Luleå, Stockholm, samt tiden som erfordras för svars erhållande, med först afgående post, å bref till sistnämnda 2:ne ställen.

Väglängd till		Postanstaltens namn.	Svar kan erhållas å bref till		Anmärkningar.
Luleå.	Stockholm.		Luleå.	Stockholm.	
	100,2	Lule Postkontor		15	2 à 3 gånger i veckan
6,4	93,8	Piteå »	4	15	» » »
15,3	115,5	Haparanda »	3	17	» » »
4	104,2	Bodens Postexpedition	3	16	2 » »
4,6	104,8	Råne »	3	16	2 à 3 » »
9,7	109,9	Neder-Kalix »	3	17	» » »
22,4	122,6	Öfver-Torneå »	8	20	2 » »
11,6	99	Elfsby Poststation	11	18	1 » »
21,6	109	Arwidsjauris »	12	22	1 » »
30,1	117,5	Arjeplougs »	19	26	1 » »
26,6	78	Hommersträsk »	13	20	1 » »
9	109,2	Aminne »	8	22	2 » »
18,2	118,4	Jockmocks »	11	25	1 » »
31,2	131,4	Qvickjocks »	18	31	1 gång hvar 14:e dag
22,6	122,8	Gellivara »	15	29	1 » i veckan
16,3	116,8	Öfver-Kalix »	6	21	2 gånger i veckan
27,7	127,9	Pajala »	9	23	1 » »
37,9	138,1	Wittangi »	11	25	1 » »
48,4	148,6	Karesuando »	15	29	1 » »
38,3	138,5	Muonioniska »	13	26	1 » »

Luleå den 5 Januari 1872.

J. L. Annéus.